

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Clericorum Cvm Foeminis Cohabitatione, Licitane Ea Sit An Non, Tractatus Ethicvs

Bossem, Matthias van

Dvaci, 1586

Venerabilibus Dominis, Dn. Decano Et Canonicis, Totique Clericorum Choro
Insignis Ecclesiae Sancti Amati Dvacensis, Mathias Bossemivs
Amsterdamentis, Eivsdem Ecclesiae Praepositvs, Gratiam Precatur Et ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-45844

VENERABILIBVS

DOMINIS, DN. DECA-
NO ET CANONICIS, TOTI-
QUE CLERICORVM CHORO
INSIGNIS ECCLESIAE SANCTI
AMATI DVACENSIS, MATHIAS BOSSE-
MIVS AMSTERDAMENSIS, EIVSDEM
ECCLESIAE PRÆPOSITVS, GRATIAM
PRECATVR ET PACEM.

S AT scio, venerabiles do-
mini, & fratres in Chri-
sto dilectissimi, recenti vos
adhuc tenere memoria,
quomodo quando pauculis
aliquot abhinc mensibus,
hac in alma vniuersitate Duacensi, sex simul
lectissimi quidã viri, ad sacrosancta theolo-
gia promouendi venirent magisterium, esseq;
propterea ex laudabili consuetudine, omnibus
omnino magistris nostris, alys tunc aliud agē-
dum in schola, ego in multiplici illa actione sic
menm

Ay

menm

ĒPISTOLA

meum voverim dolium, sicq; meis utcumque fuerim defunctus partibus: ut quinquies dicere de cohabitatione fæminarum cū clericū. Næpe talibus, ut tunc agebantur, in conuentibus, & tales, ut tunc auditum fuit, dum alij alias omnes grauiſſimas eloquenter, et copioſe diſſertarent materias: ego iſſo de infami, & ſterili, muliſq; noſtri ordinis hominibus plurimum inuiſo cū dicere inſtituiſſem argumento, idq; ſapius, quid aliud ſuſpicari poterā magis, niſi quod pleriq; aliud pene nihil, quam cum Diogene quopiam vacuū aliquod, & inænum ſqualidumq;, ac ſordidum verſare dolium cenſerer. Nihilominus ſic, præter opinionem, diſſio multorum commouit animos auditorum, fortè propter nouitatem (ut in ſcholæſticiſ quidem actiõibus) quamuis in re vna omnium antiquiſſima: ut non defuerint neq; regulares neq; ſeculares clerici, qui actiõnis præſolari non ſuſtinentes finem accurrerent, & ut quiſq;, à nobis ſermo prior eſſet profuſus, ita ilicò eius ſibi deſcribendi, ſi fieri poſſet, copiā inſtanter me flagitarent. Res principio nonnihil mihi erat ſuſpecta. Attamen inſtare illi nõ deſinebāt, & quidē eo animo & zelo, ut quod in ſchola nõ niſi ſemel audire datum fuerat, id ſi fidelibus literarum conſignatū habe:

habere monumentis, certiorē apud se domi, ac
 foris apud alios, meditari quandoq; possent ex-
 ecutionē et praxin. Sic enim loquebatur. Quē
 quidem feruorē cū ad cōplures postea animad-
 uerterem & dies, & dierū durare hebdoma-
 das, etiam apud diuersarum facultatum licen-
 tios: committendum non putauī, ut talibus
 pertinaciter votis deessem. Caterū uno semel
 communicato exemplari, dum alia postea (ut
 fit) extraherentur de alys, periculosos rescui
 per manus scribarū obrepere cōpisse errores.
 Quod sanē & mihi et aliquibus alys, si obuiā
 itum non esset, fraudi esse potuisset non mini-
 ma. Huic ergo ut occurrerem incommodo, ar-
 reptas scripturas diligentius recognoui, atque
 ita tandem ad chalcographiam descendere au-
 sus fui. Nam & antea doctissimi quidam ho-
 mines, ydemq; reipub. Christiana in primis
 studiosi, illud ut facerem, ultro fuerant cohor-
 tati. Alioqui verebar plurimum, nec adhuc ve-
 reri omnino desisto, ne illorum scripturientiū
 forem de numero, aut sim, quorum ingenium
 non optimē conformatum, optimē suis olim co-
 loribus depinxit S. Maximus. Ωσπερ οἱ γο-
 νείσ τῶν σωματίων, ὡσπείασ χεῖρσ τοῖσ ἐξ αὐ-
 τῶν γενομένοισ: οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ φυσικῶσ τοῖσ ἐαυ-
 τῶν ὡσπείασ λόγοισ. καὶ ὡσπερ τοῖσ ἐκείνων ἐμ-
 αθε-

A iij αθε-

ΕΠΙΣΤΟΛΑ

παθετέροις, καὶ πάντως κατὰ πάντα ὧσιν οἱ
 παῖδες καταγελασθέντες, πάντων φαίνοι-
 ται ἐπιχέστατοι καὶ εὐμορφότατοι: οὕτω καὶ τῶ ἀ-
 φρονι νῶ οἱ αὐτῶ λόγοι, καὶ πάντων ὧσι μοχθη-
 ρότεροι, πάντων φαίνονται φρονιμώτεροι. τῶ δὲ
 σοφῶ, οὐχ οὕτως οἱ ἑαυτῶ λόγοι: ἀλλ' ὅταν δό-
 ξῃ πληροφροεῖσθαι, ὅτι ἀληθεῖς εἰσι καὶ καλοὶ:
 τότε μάλιστα οὐ πιστεύει τῇ ἑαυτῶ κρίσει: ἀλ-
 λ' ἄλλους σοφοὺς τῶ ἑαυτῶ λόγων καὶ λογι-
 σμῶν κριτὰς κατίστησι, μὴ εἰς κενὸν τρέχει ἢ
 ἔδραμε, καὶ δι' αὐτῶ τιν' βεβαίωσιν λαμβά-
 νει.

*Exprimamus verba de verbis, quāvis non
 pari cū venustate & gratia. Sicuti parentes
 corporum, vehementer ex se natis afficiuntur:
 ita & mens naturaliter suis ipsius vehemen-
 ter est addicta sermonibus, orationibus, & ra-
 tionibus. Et quomodo quibus inter tales paren-
 tes talis est ardentior affectus, his proles sua
 omnium videntur esse modestissima, & for-
 mosissima, etiamsi per omnia omnium maxi-
 mē sint deridicula: consimilem in modum &
 menti insipienti sui ipsius sermones, orationes,
 & ratiocinationes, etiamsi omnium fuerint
 deterrima, omnium tamen apparent sapien-
 tissima. At verò homini sapienti haud ita sui
 sunt sermones. Sed quando plenè sibi persua-
 sum*

DEDICAT.

4

sum apparet, veros eos esse, & elegantes, tunc maxime suo ipsius non credit iudicio: sed alios sapientes, sermonum suorum, cogitationum, seu rationum constituit iudices, & per illos accipit confirmationem: ne in vanum currat aut cucurrerit. Quum igitur sic nata res ^{Gal. 2.} esset, hac ut iam à nobis materia studiosis ubique omnibus publicam in lucem, communemque in usum prodire debere videretur: non incongruum fore sum arbitratus, si opusculum peculiariter ecclesie S. Amati dedicarem: quando ecclesie isti quid, quantumque debeam peculiariter, stupidus essem, si ne scirem: ingratus, si non modis omnibus vicem rependere conarer: tunc praesertim, quando insignis aliqua se offert occasio. Nunc autem ita euenit, ut ex praestantissimis illis viris sex, qui nuper, ut dixi, in summa vniuersitatis facultate, laurea insigniendi prodierunt doctorali, tres sint, ecclesie S. Amati presbyteri canonici, ut bonis illi omnibus propter eximias, quibus eos deus, & natura ornauit, virtutes pergrati, ita mihi quidem certe in primis semper carissimi, etiam tum, quando in collegium nostrum notandum essent cooptati. Accedebat quod non ita pridem illustrissimus dominus comes, & episcopus Vercellensis, nuncius apostolicus, Duacum cum potestate

A iiii

lega

EPISTOLA

legati profectus, praclara quadam obtulerit
nobis decreta: ex quibus praeter alia, & illud
facile odorari licuit, quantopere beatissimus pa-
ter noster pontifex Romanus, cuius gubernati-
oni immediate nos subiectos esse gloriamur,
exoptet, ut clerici ad antiquam suam rener-
tantur singularitatem. Sic enim (ut nostis) ille
olim appellauit, qui in operibus gloriosi marty-
ris Cypriani illum composuit librum, in quo
diuinitus reuelatum esse docetur, ne sacerdotes
cum faeminis commune habeant contuberniu.
Hic tamen quis mihi tandem facile negare au-
sit, fieri posse, ut quemadmodum alibi, ita &
in numerosa ecclesia S. Amati existant, qui-
bus fortasse rigidiusculum esse appareat, quod
inter alia, de separatione mulierum, nobis pro-
ponebatur decretum: quique propterea talis oc-
casionis ad nonnullos inobedientiae quandoque
motus, aut murmuris, ab eo qui tentat, concitari
non nihil incipiant? Verum enimvero isti
hunc si nostrum vel semel perlegerint non osci-
tante tractatum, videbunt apertissimè, quanta,
ad istum ipsum quod attinet articulum, sanctis-
simus dominus noster circa nos utatur mo-
deratione, quantumque illi tribuat siue clemen-
tia, siue aequitati, quae eleganter & proprie à
Graecis appellari consuevit $\epsilon\pi\tau\epsilon\lambda\epsilon\upsilon\sigma\iota\varsigma$, propterea
quod

DEDICAT.

5

quod apud viros bonos virtus ista efficere amet,
ut alter ad alterius condescendens interdum pro-
ximi sui infirmitatem, de suo æconomicis non
nihil decedat iure, iurisq; rigore. Nimirum sic
illustriß. nuncius, quod medium hac in re erat,
benignè nostræ proposuit infirmitati: ut & pa-
tièter sanctissimus dominus noster expectare
ad tempus, et prudenter interea tentare voluisse
existimari queat, nunquid non ita talis medi-
um, post paternam auditam commonitionem bene per-
pensa facilitate, tandem aliquando id sponte nostra
facturi simus plerique, omnes, quod quidam &
apud nos, & alibi, iam inde ab annis non paucis,
sine ullo tali hortamento meditari ceperunt, atq;
etiamnum constanter faciunt. Quid illud est?
Nepè ut ita inevitabile per medium, veluti per
pontem quandam, ultro καὶ αὐτομάτως de altero
extremorum, que pene promiscua nimirum, apud
omnes propudiosa simul & scandalosa erat
licentia, suaviter transseamus ad alterum, quod
iam (ut ille nominabat) præcisa nostra fuerit
singularitas. Ad quod quidem extremum poste-
rius, iuxta cõcordem sanctissimorum patrũ, sum-
morumq; pontificum doctrinam ac placita, studiosum
lectorem nostri hi deducunt sermones. Cumq;
isti, quos dixi, homines fortassis infirmiores,
præter omnem opinionem suam, talem uno in
decre-

EPISTOLA

decreto isto semel deprehenderit aequitate: an non merito cogitare mox poterūt consequēter, qui & cetera dedit mandata, eum in ceteris sui nō fuisse immerorem: etiam si hoc ipsi necdum ita in omnibus clarè perspiciant: ideoq; iustissimum esse, ut omni quàm longissimè proclato spiritu contradictionis, promptè & alacriter in auditu auris, obediant semper in omnibus? Mihi quidem tali semel animaduersa aequitate, talibus decretis, vel cæcā per obedientiam, parere semel estō decretum. Alio-

1. Pet. 2.
Tit. 3.

qui cū per os nobis prædicetur apostolorum, hanc esse gratiam in Christo Iesu domino nostro, ut principibus, aut regi ducibusue ab eo missis, Christiano nomine qui censemur, firmus subiecti. dictoq; audiētes, etiam si eos idolatras esse contingeret, & discolos: atque id ipsum ipse dei filius, quando descendisset de cælo, non solūm doctrina, sed ipso etiam sanctissima sua vitæ nobis comprobauerit exēplo: quid mihi misero, hæc qui alijs, quia sacerdos sum, commendare in professo habeo, in illum tandem diem expectandum relinqueretur: si summi dei summo in terris vicario, ducibusue ab eo ad me missis pientissimis, quo minus alacrem ilico declararem subiectionem, huiusque humilitatis primogenitum lubenter offerrem
fru.

fructum obedientiã, meas per tergiuersiones
 procrastinare non vererer? Quanquam qua- Bern. de
 prac. &
 dispens.
 lis tandem hæc mea fuerit obedientia; si semper
 superioris statuta studiosius discutere velim, si
 hæream ad singula, si de quibusq; exigam ratio-
 nem, & malè de omni suspicer præcepto, cuius
 me causa latuerit, nec vnquam lubenter obrẽ-
 perem, nisi cùm audire contigerit, quod fortè
 libuerit, aut quod nõ aliter licere, seu expedire,
 euidenter monstrauerit vel aperta ratio, vel
 indubitata anthoritas? Sanè cū scriptũ tenea-
 mus, Luc. 10. Qui vos audit, me audit: & qui vos
 spernit, me spernit: quicquid vice dei præ-
 cipit homo, quod non sit tamen certum displice-
 re deo, haud secus omnino accipiendum est, quã
 si præciperet deus. Quid enim interest, virũm
 per se, an per suos ministros, siue homines siue
 angelos, hominibus proponat suũ placitũ deus?
 Frustraque de obedientia sibi blanditur, quis-
 quis occultè satagit, vt quod vult ipse, hoc ei
 prælatus iniungat. Iam verò si (quod sperare
 debemus) illiusmodi post considerationẽ, simi-
 lis vt indicauimus & animus similiter toti
 adfuerit fraternitati: videt iam venerabilis
 dominus decamus, videntq; cum eo simul exe-
 cutores reliqui, quanta quamq; alioqui varia
 in officio sibi per illustrißimum dominum le-
 gatum

EPISTOLA

gatum iniuncto, subleuati erunt molestia. Videre præterea clerici Amatenses non obscure poterunt omnes: qualis & quanta confidendum sit fore, ut in ecclesia perpetuis temporibus floreat pax. Quod bonum naturali instinctu mortales tanti semper facimus, tamque auidè desiderare semper, si absit, & si adsit, tantopere adamare solemus & complecti semper omnes: sed boni benè, peruersi peruersè. Absit enim ut à quoquam ex nostris pax esse credatur, quando (exempli gratia) latrones, principis potestate, legibusq; contemptis, pro sua impotenter libidine agunt & ferunt, grassanturq; ut volunt: etiamsi ad tempus secura quadam id faciant cum tranquillitate: cum

Esa. 48.
& 57.
De ciuitat. dei
lib. 19.
cap. 13.

scriptum sit: Non est pax impijs, dicit dominus. Pax siquidem, definitore sancto Augustino, ordinis est tranquillitas. Ordo autem illa spectatur in dispositione, quæ paribus disparibusque rebus suum cuique tribuit locum. Pax ergo vera, paxque sancta, ita demum sit oportet in cunctis hominum legitimis societatibus: si earum debitus constiterit ordo, ipseque ille ordo rectè fuerit tranquillus. Rectè porro tunc tranquillus existit, & durat, quando suus quisque loco benè contenti omnes, illi quidem qui præsent, & præesse debent, nihil quod iniustum

DEDICAT. 7

iustum sit imperant: qui verò subsunt, &
 subesse aebent, nō illubenter neque grauatē, sed
 hilariter imperata capessunt. Quod quidem
 ut ita faciamus, & facientes perseuerare ve-
 limus, est quod non minimum animos nobis
 nostros impellat, si sapiculē apud nos recogite-
 mus: quomodo, quod idem sapiētissimē scripsit
 S. Augustinus, qui in ciuitate dei, quae est ec-
 clesia eius, praesunt alijs, quod imperant, non
 more gentilium, qui deum ignorant, cum do-
 minādi imperent cupiditate, sed ex officio con-
 sulendi: nec cum principandī superbia, sed ex
 prouidēdi misericordia. Etenim ex quo homo,
 cum in honore esset, non intellexit, sed compa-
 ratus est iumentis insipientibus, & similis
 factus est illis, tale nobis imperium, multis
 nominibus, extremē cōpit esse necessarium,
 in quo sic alij subiecti essemus alijs, homines
 hominibus, licet naturali conditione pares, ut
 sine, ad quem conditi sumus, si potiri vel-
 lemus siue naturali, siue supernaturali,
 alij aliorum consulendi iuuaremur officio,
 & prouidendi promoueremur misericordia.
 Quod superest, vēstram ego hic iam, di-
 lectissimi confratres omnes, vehementer
 exorata cupio humanitatem, ut quod ad
 promouendam, iuuandamq; ecclesia adifica-
 tionem

Eodem
 l. cap. 14.

EPISTOLA

tionem syngramma offerimus, non alio vos munusculum hoc nostrum cum animorum recipiatis affectu caritatis, quam quali à nobis enim cordis offertur sinceritate. De qua quid sit, quādo multorum iam annorum ipsa nostra inter vos continua satis (ut arbitror) arguat conuersatio, nihil attinet dicere. Iesum verò Christum, deum opt. max. et amicum eius singularem, sanctum Amatum, apud thronum gratiae, patronum nostrum peculiarem, ex intimis, omnibusq; animi mei praecordijs, enixissime deprecor, ut sic in militante hac nunc ecclesia subluari nos omnes semper, ille iuuādo, hic suffragando, militantes conseruent sine casu, & plagis latalibus, ut olim quando periculosa erimus perfuncti militia, inuicem tunc facies nostras, in triumphante quoq; contueri possimus ecclesia triumphantes ibi & ipsi cum Christo, cum beato Amato, et cum sanctis alijs omnibus. Namq; illa demum in ecclesia superlunari bonum pacis, quo & in rebus nunc terrenis, atque mortalibus, nihil à nobis gratum solet audiri, nihil desiderabilius concupisci, nihil postremo melius inueniri, in tātum reddat: ut quaecunq; sub sole, quantumcumque etiam sancta & magna potest haberi pax temporalis, ad illam collata finalem atque eternā,

pro-

Augu. de
citt. dei
ls. eodem
cap. 10.

prorsus pugna quadam, bellum quoddam, &
 quadam adhuc reperiatur esse miseria. A deo
 ingens illud erat, quod quando de triumphan-
 te ecclesia, cælesti illa Ierusalem, cantaret pro-
 pheta Dauid, tunc cecinerit, quod deus fines
 eius posuerit pacem. Quocirca hoc, quod indi- Psa. 117.
 caui, si vicissim imbecillitati meæ permagna
 deprecandi officium vestra omnium (ut opto)
 non cessauerit impendere caritas: illa iam vni-
 ca mea sit portio, in hac interim morientium
 terra, & à vobis retributio magna nimis. Ne-
 que enim, quod pauci benè considerant, arcta
 solū ut facile aberretur, sed & lubrica valdè,
 atq; utinam non tenebrosa etiam, facile ut
 impingatur & cadatur, est via, quæ ad vitam
 & pacem illam ducit aternam. Eaq; de causa,
 dum frequenter reputo cum animo meo, quàm
 sollicitè frater domini moneat fideles; Orate pro Iac. 5.
 inuicem, ut saluemini, sedulo (mibi credite)
 prerogo, quod iuxta apostolicam istam sugge-
 sionem, sanctiq; spiritus hypothecam sanctis-
 simam, à vobis peto, fratres, opto, & flagito.
 Sed recipiam (loquor cum Gregorio magno)
 quod impendo. Dum enim inuicem per ora- Regis.
 tionis opem coniungimur, quasi ambulātes per li. 1.
 lubricum vicissim nobis manum tenemus, ac epi. 24.
 ne labamur, inuicem sustentamus. Fitq; ex
 illi.

EPISTOLA DEDIC.

*illiusmodi magna prouisione charitatis, ut in
singulorum virtus robustius perfigatur,
quo magis in alterum alter innititur.*

Duaci ann. domini 1586.

15. May.